

МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ TASHKILOTI USLUBCHISI VA UNI PEDAGOGIK JARAYONLARNI TASHKIL ETISHDAGI O'RNII

Sattorova Malikaxon Abdug'affor qizi

Qarshi xalqaro universiteti

Ijtimoiy gumanitar fanlar kafedrasii assistent o'qituvchisi

Аннотация: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkiloti uslubchisi, uning shaxsiy va kasbiy sifatleri va maktabgacha ta'lim tashkilotidagi vazifalari keng yoritib berilgan. Maktabgacha ta'lim tashkiloti metodik kabinetii ishi, metodik xonaning tashkil etilishi haqida ma'lumotlar berilgan.

Калит so'zlar: Maktabgacha ta'lim tashkiloti, uslubchi, shaxsiy sifatlar, kasbiy sifatlar, uslubchi vazifasi, metodik xona

Аннотация: В данной статье рассмотрены проектировщик организации дошкольного образования, его личные и профессиональные качества, а также его обязанности в организации дошкольного образования.

Ключевые слово: Организация дошкольного образования, методист, личные качества, профессиональные качества, задача методиста, методический кабинет

Annotation: In this article, the designer of the preschool education organization, his personal and professional qualities, and his duties in the preschool education organization are covered.

Keywords: Organization of pre-school education, methodologist, personal qualities, professional qualities, task of methodologist, methodical room

Maktabgacha ta'lim tashkilotida ish unumdorligining asosiy ko'rsatkichlari u yerda faoliyat yuritayotgan uslubchiga bog'liq desak aslo yanglishmaymiz. Uslubchi maktabgacha ta'lim tashkilotining yuragi deb baholash ham mumkin. O'z vazifasiga ko'ra uslubchi o'sha maktabgacha ta'lim tashkiloti jamoasining lideri, jamoa uning yo'l ko'rsatishiga qarab olg'a yuradi. Uslubchi mas'uliyatni o'z bo'yniga olishdan qo'rqmaydigan, jamoaga har tomonlama yordam berishdan qochmaydigan, tashkilotning haqiqiy rejissyoridir.

Xo'sh, uslubchida qanday xususiyatlar jam bo'lishi kerak?

Tashabbuskorlik. Barcha uchun mas'uliyatni o'z bo'yniga ola olgan insonga jamoa ishonadi, uning faol harakatlari, yo'l boshlovchi ekanligi hamkasblarni ruhlantiradi. Tashabbus qilish ortida ma'lum ma'noda tavakkal qila olish qobiliyati ham turadi. Shuning uchun ham uslubchi kezi kelganda tashabbuskor bo'lishdan qo'rqmasligi lozim.

Uslubchi psixologlar tili bilan aytganda empatiya sifatiga ega bo'lishi darkor. Bu o'zgalarni tushuna olish, ularga hamdardlik qila olish qobiliyati deganidir.

Xodimlarni tushungan, ularga vaqtida hamdardlik qila olgan lider uslubchi jamoada yuksak hurmat e'tiborga ega bo'ladi.

O'ziga bo'lgan ishonch. Uslubchi albatta o'ziga ishongan bo'lishi talab etiladi. Xodim o'ziga ishonchi yuqori bo'lgan odamga ishonadi, suyanadi, uning ortidan ergashadi.

Tajriba. Uslubchi tajribali tarbiyachining ish faoliyatini ham, yangi ishga kelgan tarbiyachining ishini ham tushuna olishi, ularni birdek qo'llab-quvvatlay olishi lozim. O'z ishining ustasi bo'lgan uslubchi jamoada hurmat qozona olmaydi.

Stressga chidamlilik har qanday lider uchun eng zaruriy xislatdir. Jamoa ham bir oiladek unda ham turli nizolar, kelishmovchiliklar bo'lishi tabiiy. Ana shunday ko'ngilsizlik va tushunmovchilik vaqtida uslubchi o'zini yo'qotib qo'ymasligi, har bir vaziyatdan oqilona yechim topib chiqa olishi kerak.

O'z ishiga sodiqlik. Uslubchi o'z ishiga sodiq bo'lsagina uning faoliyatida unum bo'ladi. Shuningdek bu sifat uning jamoadagi obro'sini yanada oshiradi.

Oddiylik. O'ziga bino qo'yish va ortiqcha zeb berish o'sha insonning o'ziga bo'lgan ishonchi pastligidan darak beradi. Oddiylik xodimlarni sizga yaqinlashtiradi, ular o'z fikr mulohazalarini qo'rqmasdan ayta oladigan bo'ladi.

O'zini nazorat qilish. Agar siz o'zingizni boshqara olmasangiz, unda jamoani boshqarolmaysiz. Agar siz xodimlar bilan muloqotda o'zingizni boshqarolmasangiz, jamoada hurmatingiz yo'qoladi. Shuning uchun ham vazminlik va stressga bardoshlilik sifatlarini o'zlashtirishingiz zarur.

Yumor hissi eng yordamchi sifatlardan biridir. Uslubchi ko'pchilik bilan ishlaydi. Hammaning ko'ngliga yo'l topib bo'lmaydi. Nizoli vaziyatlarda, kutilmagan holatlarda aynan yumor hissi sizni noqulaylikdan qutqaradi.

Jur'atlilik. Bir qarorni aytib, muhokama qilib jamoada o'sha qaror ijrosiga nisbatan qiziqish uyg'otdingizmi, uni albatta amalga oshiring. Boshlagan ishingizni uzoq vaqt cho'zmang. Jur'atlilik sizni yanada kuchliroq qiladi. Munosib ko'rinishga ega bo'ling. Sizning soch turmagingizdan tortib, oyoq kiyimingizgacha o'z ishingizga mos bo'lishi, atrofdagilarda sizga nisbatan hurmat ehtirom tuyg'ularini uyg'otishi lozim. Shuning uchun ham o'z tashqi ko'rinishingizga nihoyatda e'tiborli bo'ling.

Maqsad va rejalaringiz aniq bo'lishi kerak. Jamoa siz ulardan nima kutayotganingizni bilishi va shunga yarasha harakat qilishi lozim. Buning uchun har bir ishingizni oldindan rejalab olishingiz talab etiladi. Reja asosida boshqarish sizga vaqtingizni to'g'ri taqsimlashga yordam beradi.

Uslubchining vazifalari. Maktabgacha ta'lim tashkilotidagi o'quv jarayoni, ta'limiy faoliyat, metodik ishlarning barchasi uslubchi nazoratida bo'ladi. U pedagog kadrlarning malakasini oshirish, o'z ustida ishlab yangi tajribalar to'plashi uchun doimiy yordam beradi. Bu yo'nalishda keng ko'lamli ishlar olib borish uchun guruhlarda maslahatlar beradi, seminar va o'quv kurslaridagi o'qishlarni tashkillashtirib boradi.

Uslubchi pedagogik jamoadagi har bir o'zgarishlarni kuzatib boradi, ishdagi kichkina o'zgarishniyam darrov sezadi va kamchilikni tezda bartaraf qilish yo'lini topadi.

Uslubchi maktabgacha ta'lim tashkiloti direktori bilan pedagogik kengash o'tkazish tashabbusi bilan chiqadi. Pedagogik kengashda maktabgacha ta'lim tashkilotidagi eng dolzarb mavzularni ko'tarib chiqadi, o'quv tarbiyaviy jarayondagi kamchiliklarni bartaraf etish, tarbiyachilarning professional bilim darajasini oshirish bo'yicha takliflar beradi. Pedagogik kengashda shuningdek uslubchi ilg'or ish tajribalarini ommalashtirishni taklif qilishi, tarbiyachilarga o'z ishlarini ommalashtirishlari uchun zarur yo'l-yo'riqlarni ko'rsatadi. Shuningdek tarbiyalanuvchilarning ta'lim va tarbiya olishlari bilan bog'liq masalalarni kun tartibiga kiritadi.

Uslubchi shuningdek maktabgacha ta'lim tashkiloti direktori bilan birgalikda har yili guruhlar kesimida xonalarning jihozlanishi, bolalarning yoshiga mos o'yinchoq va didaktik materiallar ta'minoti bo'yicha ro'yxatni shakllantiradi va ularning ta'minoti bilan bog'liq masalalarni kun tartibiga qo'yadi. Tarbiyachilarning ta'limiy faoliyat o'tishlarini kuzatadi, ularni tahlil qiladi. Tarbiyachi qayerda xato qildi, qaysi joyda to'g'ri faoliyat olib borayapti, har birini izohlab beradi. Shuningdek metodist bu jarayonda faqat kuzatuvchi bo'libgina qolmasdan, o'zi ham yosh tarbiyachilar uchun birorta ta'limiy faoliyat o'tib berishi mumkin. Bu maktabgacha ta'lim tashkilotida ustoz-shogird an'anasining yaxshi yo'lga qo'yilishiga sabab bo'ladi. Uslubchi yosh tarbiyachilarni tajribali tarbiyachilarga biriktiradi, ularning o'zaro hamkorligini qo'llab-quvvatlaydi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotida metodik kabinet ishini tashkil qiladi, kabinetning jihozlanishi bo'yicha zarur tavsiyalar beradi. Kabinetning zarur metodik adabiyotlar bilan ta'minlanishi uchun javobgar hisoblanadi.

Har bir xodim o'zicha bir olam. Xodimlarning hammasi ham metodistga yoqmasligi, kimdir ishiga vijdonan yondoshmasligi mumkin. Yaxshi metodist xodimlarning har birining yaxshi va yomon tomonlarini biladi, ularning qalbiga yo'l topa oladi, ularni yaxshi ishlashga ruhlantiradi.

Uslubchi o'ziga xos g'oyalar fabrikasi bo'lishi kerak desak yanglishmaymiz. Boisi, u har bir narsaga ijodkorona yondoshishi, tarbiyachilarning faol ishlashi uchun yordam berishi lozim.

Uslubchi shuningdek, tarbiyachi va ota-onalar o'rtasidagi munosabatlarni tartibga solish uchun ham qayg'uradi. U zarur bo'lganda ota-onalar majlisini o'tkazishda tarbiyachiga yordam beradi, majlisni o'tkazish haqida yo'l-yo'riqlar beradi. Ota-onalar bilan turli treninglar vositasida pedagogik bilimlarni targ'ibot qiladi, turli yosh guruhlari, maktabgacha ta'lim tashkiloti va maktab bilan hamkorlikni yo'lga qo'yishga boshchilik qiladi.

Uslubchi o'z jurnaliga guruhlarda bolalarning o'quv, o'yin, mehnat faoliyatlarini o'rganishga oid ishini, tarbiyachilar ishining sifatini, bolalarning „Ilk qadam“ Davlat

o'quv dasturiga asosan egallagan bilim, ko'nikma va malakalarining tahlili, jamoada ishlash ko'nikmalarini egallaganlik darajalarini, tarbiyachi ishidagi yutuq va kamchiliklarni ifoda ettiradi. Tarbiyachi ishidagi xato va kamchiliklarni tahlil qiladi va ishni yaxshi tashkil etishning amaliy usullarini ko'rsatib beradi.

Uslubchi har kuni o'z ustida ishlashi, yangiliklardan doimo boxabar bo'lib borishi lozim. Buning uchun qabul qilinayotgan huquqiy hujjatlarni kuzatib borishi, qonunchilikdagi o'zgarishlarni bilishi va sohaga doir adabiyotlar bilan tanishib borishi talab etiladi.

Bir so'z bilan aytganda uslubchi go'yoki bir ildiz, pedagogik jamoa esa bir daraxt misoli undan o'rganadi, o'zlashtiradi. Ildizga suv va o'g'it qanchalik ijobiy ta'sir etsa, uning tanasi ham birdek ozuqa olgani kabi uslubchi ilmi, tajribasidan barcha pedagoglar ham birdek bahramand bo'ladi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachi-metodisti vazifasining malaka tavsiflariga ko'ra MTT uslubchisining vazifalari quyidagilardan iborat:

1. Lavozim vazifalari:

- maktabgacha ta'lim tashkilotining ta'lim-tarbiya faoliyatiga metodik rahbarlik qilish;
- maktabgacha ta'lim tashkilotining barcha yosh guruhlarida bolalarga ta'lim-tarbiya berilishida maktabgacha ta'limga qo'yiladigan davlat talablari hamda ta'lim-tarbiya dasturlarining bajarilishini ta'minlash va nazorat qilish;
- tarbiyachi va bevosita bolalar bilan ishlovchi pedagog-mutaxassislariga zarur metodik yordam ko'rsatish hamda ota-onalarga metodik maslahatlar berish;
- maktabgacha ta'lim tashkilotida tarbiyalanuvchilarning intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy jihatdan rivojlanishini kuzatish, baholashga doir ma'lumotlarni umumlashtirish, tahlil qilish va natijasiga ko'ra aniqlangan bo'shliqlarni to'ldirish yuzasidan zarur chora-tadbirlar belgilash;
- ilg'or xorijiy tajribalar hamda tashkilotdagi ilg'or pedagogik tajribalarni inobatga olgan holda tashkilot tarbiyachilari, mutaxassis pedagoglari o'rtasida o'zaro tajriba almashish ishlarini tashkil qilish;
- ta'lim-tarbiya sifatini yaxshilash, bolalarni maktabgacha ta'limga tayyorlashdagi dolzarb masalalarni pedagogik kengashning muhokamasiga kiritish va unda pedagogik kengash a'zolarining faol ishtirokini ta'minlash;
- maktabgacha ta'lim tashkiloti pedagogik kengashiga kiritilgan masalalarni chuqur o'rganish, natijalari bo'yicha sifatli, tahliliy, tanqidiy ma'lumotlar tayyorlash;
- maktabgacha ta'lim tashkiloti pedagogik kengashi va ishlab chiqarish yig'ilishlarida qabul qilingan qaror va buyruqlarning sifatli va o'z vaqtida bajarilishini tashkil etish hamda ta'minlash;
- maktabgacha ta'lim tashkilotidagi barcha yosh guruhlar bo'yicha tarbiyachilar ishida izchillikni ta'minlash maqsadida ota-onalar orasida pedagogik targ'ibot-tashviqot ishlarini amalga oshirish;

- maktabgacha ta'lim tashkilotining yillik ish rejasida belgilangan vazifalarini tashkilot direktori bilan hamkorlikda sifatli va samarali o'z vaqtida bajarilishini ta'minlash;

- maktabgacha ta'lim tashkilot pedagogik jamoasiga ta'limdagi yangiliklarni yetkazish bo'yicha nazariy, amaliy seminar mashg'ulotlari hamda maslahat kechalarini tashkil etish;

- sanitariya-gigiyena talablari, mehnatni muhofaza qilish, texnika va yong'in xavfsizligi qoidalari talablariga rioya qilish.

- tashkilotdagi ilg'or pedagogik tajribaga ega pedagoglarni aniqlash, tajribalarini tahlil qilish, samarali natijaga erishish yuzasidan ularga amaliy-metodik yordam ko'rsatish.

2. Bilishi lozim:

- maktabgacha ta'lim sohasidagi amaldagi normativ-huquqiy hujjatlarni;

- maktabgacha ta'limga qo'yiladigan davlat talablarining mazmunini;

- tarbiyalanuvchilarni ta'lim-tarbiya dasturlari va boshqa muqobil (variantiv) dasturlar orqali bilim olishini ta'minlashda pedagoglarga amaliy metodik yordam ko'rsata olishni;

- maktabgacha pedagogika va psixologiyani, maktabgacha yoshdagi bolalarga ta'lim va tarbiya berishning zamonaviy shakl va usullarini;

- pedagogik fan va amaliyotda ishlab chiqilgan metodik hujjatlarni, ta'lim va tarbiya jarayonida axborot kommunikatsiya vositalaridan foydalanish amaliyotini;

- pedagogika, psixologiya, bolalar fiziologiyasi, sanitariya qoidalari va gigiyena normativlari talablari, mehnatni muhofaza qilish, texnika va yong'in xavfsizligi qoidalarini, maktabgacha ta'lim tashkiloti pedagog mutaxassislarining asosiy lavozim malaka tavsiflarini.

3. Malaka talablari:

- maktabgacha ta'lim yo'nalishi bo'yicha kamida bakalavr darajasidagi oliy pedagogik ma'lumot, hamda oliy bakalavr darajasidagi pedagogik ma'lumot bilan birga maktabgacha ta'lim yo'nalishidagi qayta tayyorlov kursini o'tagan;

- xorijiy tillardan birining boshlang'ich bosqichini va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishni bilishi;

- uch yildan kam bo'lmagan pedagogik ish staji.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti metodisti metodik kabinet pedagoglarning sevimli maskaniga aylanishi zarur. U yerda xodimlar bir-birlari bilan tajriba almashadilar, o'zlari uchun kerakli bo'lgan adabiyotlar bilan tanishadilar, sohadagi eng so'nggi yangiliklardan xabardor bo'ladilar. Metodik kabinet materiallarini bir necha guruhga bo'lish mumkin:

> Maktabgacha ta'limga oid qonunlar, qarorlar

> Normativ huquqiy hujjatlar

> Metodik adabiyotlar, tavsiyalar

> Bolalar adabiyoti,

> Didaktik, ko'rgazmali materiallar

Internet resurslari, foto va videomatmateriallardan foydalanish uchun ma'lum sharoitlarga ega hudud bo'lishi lozim. Shu bilan birga tarbiyachilar o'z faoliyatida foydalanishi va o'z kasbiy mahoratini oshirishi uchun yana quyidagi turdagi adabiyotlar bo'lishi kerak:

- O'yin faoliyatini tashkil etishga oid
- Jismoniy sog'lomlashtirish yo'nalishi bo'yicha
- Sensor tarbiya mavzusiga oid
- Atrof-olam yo'nalishini o'rganish mavzusida
- Nutq o'stirish ta'limiy faoliyatining yoritilishiga doir
- Elementar matematika yo'nalishi ifodalangan
- Badiiy estetik tarbiyaga oid
- Qurish-yasash mashg'ulotlari yoritilgan
- Qo'l mehnati ifodalangan
- Musiqa ta'limiga oid
- Tayyorlov va maktab ta'limining hamkorligini yo'lga qo'yishga
- Ota-onalar bilan ishlash haqida yoritilgan kitoblar

MTTdagi butun metodik ishning markazi metodist kabinetidir. Metodist kabineti MTTda eng yaxshi an'analari, tajribalar jam'g'ariladigan joydir.

Uslubchining vazifasi - jam'g'arilgan tajribani tushunarli qilish, tarbiyachilarni yangi metodikalardan ijodiy qo'llashga o'rgatishdan iboratdir. Uslubchi kabinetida ishning to'g'ri yo'lga qo'yilishi, to'g'ri jihozlanishi barcha xodimlarning metodik tayorgarligini oshirishga, xususan, bolalarni har tomonlama rivojlantirish vazifalarini hal qilishga yordam beradi.

Metodist kabinetining asosiy vazifasi tarbiyachilarga metodik yordam

ko'rsatish, ularning g'oyaviy-siyosiy va ilmiy-metodik saviyasining, pedagogik mahoratining o'sishi uchun sharoit yaratishdir. Metodist kabineti, shuningdek ilg'or pedagogik tajriba to'planadigan, umumlashtiriladigan va tarqatadigan boshlang'ich markazdir. Kabinetning muhim vazifalaridan biri tarbiyachilar

ga o'z faoliyatini „O'zbekiston Respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan davlat talablari“ hamda „Ilk qadam“ davlat o'quv dasturiga mos ravishda tashkil qilishida yordam ko'rsatishdir. Metodist tarbiyachilarni kabinetda mavjud materiallar bilan tanishtirish, yaxshi tajribani ommalashtirish maqsadida «Axborot xizmati» tashkil etishi mumkin. Axborot xizmati xilma-xil axborot byulletenlari, bolalar ta'limi va tarbiyasiga doir yangi kitoblar annotatsiyasi, «Metodik adabiyotlar yangiliklari»,

«Tajriba, muammo, amaliyot», «Metodik burchak» stendlari va hokazolardan iborat bo'ladi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Sodiqova Sh.A. Maktabgacha pedagogika T.: Tafakkur bo`stoni 2013
2. N.Qayumova. Maktabgacha pedagogika.- T.: 2013 Darslik
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori “O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida” 08.05.2019 yildagi PQ-4312-son
4. O‘zbekiston Respublikasining “Maktabgacha ta’lim va tarbiya to‘g‘risida” Qonuni. 595-son 16.12.2019.
5. Takomillashgan “Ilk qadam” Maktabgacha ta’lim tashkilotining Davlat o‘quv dasturi. 2022 yil
6. To‘xtaxodjayeva M.X va boshqalar „Pedagogika“ T. O‘zbekiston faylasuflar milliy jamiyati nashriyoti. 2010 y.,
7. “Metodist kitobi” M.Rustamova, M.Fayzullayeva Toshkent “EVRIKA” NMU 2021